

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 16.

V Ljubljani, 20. malega travna 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrť leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francšek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice, stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/5 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Razmere v Trstu. — Naš denarni zavod. — Draginjska doklada in oženjenci. — Štjerska kmetijska družba. — Ljudski učitelj in kmetijstvo. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Razmere v Trstu.

V 9. številki svojega lista smo precej optimistično povedali, da se bo slovenskemu učiteljstvu v Trstu godilo bolje sedaj, ko je vlada vzela šolstvo mestnemu magistratu. Sedaj nam piše naš sotrudnik o tej zadevi. Ker smo pravični in ker vemo, da pozna sotrudnik tržaško vlado in tržaške razmere bolj nego mi, priobčujemo njegov dopis.

Vlada v Trstu je prevzela nadzor nad ljudsko šolo, a vzdrževanja šol nikakor ne, ker ji ni mar ni za slovansko, ni za italijansko ljudsko šolstvo, mar ji je le za njene pomemčevalnice, zato vzdržuje v Trstu svoje nemške šole. Kakšen namen imajo te šole in kateri otroci so na teh šolah, ne bom dokazoval, ker to je dokazal poslanec Malfatti v državnem zboru, samo on ve, da tu ponemčujejo ogromno število italijanskih otroh, ne ve pa, da je med temi še večje število slovanskih otrok.

Mestnemu magistratu ostane še vedno vzdrževanje ljudskega šolstva. Ostane mu torej še vse ono, kar ima deželni odbor v Istri. In kaj je to, čuti predobro istrsko slovansko učiteljstvo, ker je tudi deželni odbor v Poreču italijanski. V Istri imamo vsaj deželni zakon, ki ga mora upoštevati tudi deželni odbor, a kaj bo v Trstu, ko ni deželnega zakona? Že l. 1869. je državni zakon določil, da imajo deželni zbori skleniti zakone o vzdrževanju ljudskega šolstva, a vlada ni imela celih 37 let še nikdar toliko vpliva in eneržije, da bi bila privedla deželni zbor tržaški do tega, da bi sklenil ta zakon. Zato se je bati, da bo učiteljstvo še na slabšem. Vlada in magistrat si bosta nagajala, a račun bo plačalo učiteljstvo.

Ker nima Trst deželnega šolskega zakona, zato ni v Trstu ni krajnih ni okrajnih šolskih svetov in tudi ni deželnega šolskega sveta, v katerem bi bilo določeno število deželnih prisednikov. Od koga bo torej odvisno učiteljstvo v Trstu? Odgovor je kratek: samo od urada deželnega šolskega sveta. Da bomo videli, kakšen je ta urad, pogledjmo, iz koga obstoji. Ne bom našteval raznih tajnikov, ker četudi imajo ti v uradu mnogokrat mogočen vpliv, vendar se to na zunanje ne upošteva. Predsednik uradu je c. kr. namestnik, a dobro vemo, da ta pri vsi dobri volji ne more biti po-

vsod, zato ga mnogokrat namešča podnamestnik. Poglavitno vodita urad referent v administrativnih zadevah in deželni šolski nadzornik. V administrativnih zadevah se je že pripetilo, da so gospodje pustili učitelja v Istri 10 mesecev brez plače, in vendar obstoji v Istri dež. zakon, na podlagi katerega bi lahko prisilili deželni odbor k plačevanju, medtem ko v Trstu niti tega ni. To kaže, da se lahko prigodi, da bo v Trstu kateri učitelj še dlje časa brez plače.

Vse drugo vodi in vlada deželni šolski nadzornik. V Trstu imamo dva deželna nadzornika ljudskih šol, t. j. enega za slovanske, a drugega za italijanske ljudske šole. Ne bom opisoval obeh, ker nas italijanski ne zanima, pač pa onega za slovanske šole, ker bo iz tega razvidno, česa se ima nadejati slovensko učiteljstvo pod novo upravo.

Istra ima deželni zakon, ki natančno določuje, da deželni šolski svet ne sme predstavljati definitivnega učiteljstva, ako samo ne prosi za to ali ako ni važnih službenih ozirrov. Deželni šolski nadzornik razume pa drugače to zakonito določilo. On je prepričan, da le okrajni svet ne sme definitivnega učiteljstva premeščati, a deželni šolski svet ga lahko prestavi, kadar in kamor hoče, ne da bi bilo potrebno za to navesti važnih službenih ozirrov; dovolj je, če je službeni ozir samo to, da hoče koga šikanirati. Kaže se, da hoče dež. šolski nadzornik dokazati, da je on gospodar, a učiteljstvo mu mora biti prepokorni sluga. Istrsko učiteljstvo se brani proti takemu nasilju z določilom zakona, a s čim naj se brani tržaško, ko ni deželnega zakona?

Povem naj, kakšne dekrete izdajejo pri deželnem šolskem svetu v Trstu. Prigodilo se je, da so določili brez disciplinarne preiskave, da prestavijo nekega definitivnega učitelja za kazen in to le zaradi tega, ker se je tako dogovoril dež. šolski nadzornik s škofom. Kaznjencu so izdali dekret, v katerem so ga imenovali na dve službi v dveh bližnjih vaseh. Deželni šolski nadzornik se je sam v javnem lokalu pohvalil, da je on dekret pregledal in korenito popravil, da ne bi bil v njem kak pisarski pogrešek, a bivši podnamestnik, sedanji kranjski deželni predsednik, ga je podpisal. Nadejali so se, da so s tem korenito potlačili ubogega učitelja; a glej čudo! Ubogi učitelj

je sprejel s hvaležnostjo dekret in s tem obe službi ter prosil, naj mu omogočijo, da lahko nastopi obe službi. Sedaj pa ni bil več dekret temeljito popravljen; pričeli so se izgovarjati s pisarskim pogreškom. Naj bo, kar hoče, ali je res pisarski pogrešek, ali mogoče tudi zvijača, jaz sem prepričan, da to ni dostojno deželnega šolskega nadzornika, ker kaže ali njegovo površnost, nezmožnost ali pa prekanjenost.

Tako vlada deželni šolski nadzornik, in nekateri so bili prepričani, da je najbolje, ako se osebno dogovore z njim in se mu potožijo. Vendar pa so bili vsi nezadovoljni, ker so bili odpravljeni največkrat na sirov način. Sliši se, da je deželni šolski nadzornik nekemu učitelju povedal, da je on gospodar, a učitelj hlapec; drugemu je pridal pridevek bedak, a tretjemu je povedal, da se mu mo-žgani suše itd., mogoče še kaj drugega. Vse učiteljske pravice primerja z ničlo, in le ti so mu pogodu, ki se zadovolje s tem in mu verujejo.

Nočem dalje govoriti. Ako bi se potrudil, bi nabral toliko gradiva, da bi napolnil več »Tovariševih« številk. Dosti naj bo to, ker vsakdo lahko spozna, da se nima nadejati slovansko učiteljstvo v Primorju dobrega, dokler so v Trstu take razmere.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca sušca 1906 K 53.889.05.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Draginjska doklada in oženjenci.

I. S.

Kakor se kaže, je obudilo med našimi koleginjami mnogo nevolje, ker so dobili draginjske doklade le oženjeni učitelji. Upravičena je ta nevolja, kolikor se obrača proti onim, ki so izjavili, da dovolijo doklade le oženjenim ali pa nikomur. Ni pa upravičeno, da se napada tovariš Jelenc, ker je v kritičnem trenutku rekel: »Rešite, kar se da rešiti.« Ni upravičeno, če se napada tovariš Črnagoj, ker je na zborovanju ljubljanskega učiteljskega društva izzivajočim koleginjam nekaj pravičnih povedal.

Oba tovariša sta si s tem zaslužila naše priznanje. Če bi bil Jelenc tudi mogel vprašati vse učiteljstvo naše dežele za njegovo mnenje, bi se njegov odgovor ne bil mogel glasi- ti drugače, zakaj večina učiteljstva je istega mnenja.

Najbolj disciplinirani in najbolj složni so gotovo orga- nizovani delavci. Ti drže vedno skupaj; če se enemu zgodi krivica, postavijo se vsi zanj, če se enemu brez vzroka od- pove delo, stopi vsa tvornica v štrajk. Pa tudi nesebični in previdni so. Če štrajkajo in je videti, da bo štrajk dolgo trajal in da ne bo dovolj sredstev, dobe podpore samo oženjenci, samci pa le malo ali nič. Tudi mnogo samcev zapusti kraj in se izseli drugam, da se tako zmanjša število podpirancev in se tudi izboljša stališče štrajkarjev, ker je manj delavcev.

Podobno je tudi pri nas.

Mi nismo nasprotni, če dobe učiteljice enake plače kot moško učiteljstvo, ampak jih jim iz srca privoščimo. Če pa tega ni bilo mogoče za enkrat na noben način doseči, zakaj bi zametavali, če se je vsaj najpotrebnejšim nekaj dalo. In lahko rečem, da bi bil nastal še vse drugačen hrup, če bi bil tovariš Jelenc drugače govoril kakor je.

Pripoznamo, da tudi učiteljice in samski učitelji nimajo sijajne eksistence in da si morajo marsikaj pritrpati. Pa predložijo naj si položaj družinskega očeta! Četudi pritrga sebi in ženi, ali naj pritrga tudi svojim otrokom s tem, da jim krati pot do izobrazbe?

Mi bi vedeli hvalo Jelencu tudi, če bi bil prigovoril dokladi tudi le družinskim očetom, ki imajo otroke čez 10 let stare, ker taki so najbolj potrebni, pri teh ni odloga.

Pisec teh vrstic ima tri še majhne otroke, a če bi bilo treba, bi se bil rad odpovedal dokladi, da bi bili le oni največji siromaki dobili. Seveda, vse to le začasno, dokler se ne zlomi Šusteršičeva strahovlada, dokler ne pride kaznen za tuji greh! Ako je še pravica v nebesih, mora udariti take neusmiljene ljudi!

Koleginje pravijo tudi, da nas jezi, ker so si osnovalle svoje društvo. Pa dasi so bile prej tudi dobro zastopane v naših okrajnih učiteljskih društvih, jim vendar tega koraka nikakor ne zamerimo. Celo odobravamo ga. Marsikatera, ki se poprej ni zmenila za organizacijo, bo morebiti pristopila k temu društvu. Mnogim bo morebiti sedaj oživila stanovska zavest, ki jo dosedaj niso imele.

Da niso zahajale k učiteljskim sestankom, tudi ni bil samo oni vzrok, ki ga navaja Slavica, ampak morebiti tudi ta, ker smo učitelji bolj kmetavzi in ne taki kavalirji kot kaplani in slični gospodiči, s katerimi so se prav radi dru- žile v kljub onim pomislekom.

Ne štejemo jim tega v zlo, da se niso v naši družbi zlasti v družbi oženjencev, dobro počutile, ker res mnogim izmed nas majka družabne uglajenosti, in stanovska zboro- vanja tudi niso za to, da bi se uganjal flirt. Sploh pa se večina mlajših učiteljic prav malo zanima za stanovske interese, ker jim je učiteljski stan le nekak intermezzo, in vedno željno gledajo čez plot, odkod pride — princ — rešitelj.

Ženska narava je pač taka, da je njen glavni smoter, dobiti moža, in vse drugo ji je potem privrženo.

Pripoznamo sposobnost žensk za učiteljski stan, zlasti za deklice in nižje razrede. Hočemo jim priboriti dostojne in moškemu učiteljstvu enake plače.

Ne pustimo pa, da bi koleginje blatile naše najboljše može, da bi podtikale našim zaupni- kom nepoštenje in zahrbtnost!

Štajerska kmetijska družba.

Ta družba si sedaj prizadeva po raznih, od nemške gospode odvisnih agitatorjih, osnovati prav mnogo svojih podružnic po Slov. Štajerskem. Pri tem ji ni toliko pri srcu blaginja našega naroda, temveč so ji merodajni čisto drugi nagibi, ki jih pa žalibog tudi pri nas vsi ne spoznajo ali pa tudi spoznati nočejo. Nemška gospoda v Gradcu hoče v svojo nemško mrežo uloviti slovenskega kmeta in ga tako trdno prikleniti na Gradec, in ko bi kdaj zopet kdo stavil nasvet, da se za Slov. Štajer osnuje posebna in samostojna kmetijska družba, se bo zavrnil z vso odločnostjo, češ, da

je to vseskozi nepotrebno, zakaj vsi slovenski kmetje so udje štajerske kmetijske družbe, kar dovolj dokazuje, da so z njo popolnoma zadovoljni in da torej dotične želje ne izvirajo iz ljudstva, temveč so to le pretirane in neutemeljene zahteve posameznikov. Zato pa nikakor ne moremo umeti tistih slovenskih politikov, ki si tako močno prizadevajo, spraviti naše ljudstvo v to nemško mrežo.

Nedavno smo imeli priliko govoriti o tej zadevi z nekim duhovnikom, ki je bil nekaj časa član neke kmetijske podružnice. »Sam sem imel priliko se prepričati« — je dejal — »da nam podružnice štajerske kmetijske družbe prav nič ne koristijo, in prav neumljivo mi je, kako se more še kdo za snovanje teh podružnic pri nas navduševati.«

Če nadalje pomislimo, da ni v osrednjem odboru štajerske kmetijske družbe nobenega zavednega Slovenca, pač pa je v tem odboru mnogo takih Nemcev in slovenskih odpadnikov, ki so znani kot zakleti sovražniki slovenskega ljudstva, tedaj pač nikakor ne moremo misliti, da bi imeli ljudje resno in odkritosrčno voljo, kaj storiti za izboljšanje gmotnega stanja nas Slovencev.

Ako hočemo v kmetijstvu napredovati, tedaj je neobhodno potrebno, da preskrbimo našemu kmetu dovolj in dobrih kmetijskih šol. Ali pa ste že kdaj slišali, da bi se bila kmetijska družba štajerska zavzela za prepotrebno kmetijsko šolstvo, kar bi vendar morala storiti, ako bi se za napredek in prospeh kmetijstva pri nas le količjakaj zanimala? Ravno nasprotno! Ni še dolgo tega, ko je eden njenih odbornikov pri nekem zborovanju ves srdit grmel proti nameravani ustanovitvi slovenske kmetijske šole, rekoč, da je to velika nevarost za nemštvo, ako se prihodnji slovenski gospodarji podučujejo v slovenskem jeziku. In pri znanem vsenemškem zborovanju v Gradcu, kjer se je sklenilo zastaviti vse moči, da se zatre slovenski živelj na Štajerskem in prežene slovensko učiteljstvo, o čemer smo tudi poročali, je kumoval tudi eden teh gospodov. In od ljudi take baže naj bi pričakovali uspešnega delovanja za blagor in srečo našega naroda! Za udnino, ki jo bodo naši podružničarji plačevali, bodo dobivali list, katerega družba izdava. To je sicer resnično, ravno tako resnično je pa tudi, da bo družba prav vesela, dobiti pri nas dovolj naročnikov za list, ki ga le malokdo čita in ki je brez dvoma najslabši med listi te vrste. Zlasti pa slovenska izdaja ni drugega kakor borna prestava nemške izdaje; izvirnih slovenskih člankov, ki bi jih pisali slovenski veščaki, ki poznajo naše razmere, zaman iščeš v tem listu. Pač pa čitaš skoraj v vsaki številki dolgočasna, z imeni nemške gospode natlačena poročila o raznih zborovanjih po nemškem Štajerskem, ki so pa tako suhoparna, da pri nas prav nikogar ne morejo zanimati. Pri vsem tem pa zavzema ta list proti slovanskim narodom skrajno sovražno stališče. In iz takega lista naj bi se naš kmet učil umnega kmetijstva, za tak list naj bi plačeval udnino?!

Naše končno mnenje o tej zadevi je tedaj, da bi bilo za nas jako opasno, ako bi stopili v kakršnokoli odvisnost in zvezo s štajersko, povsem nemško kmetijsko družbo, zakaj ona je ravno tako zakleta sovražnica slovenskega narodnega gibanja kakor Súdmarka in Schulverein. Mi se moramo postaviti tudi v gospodarskem oziru povsem na svoje noge ter odločno zahtevati na merodajnem mestu, da se za Slovenski Štajer osnuje, ako že ne samostojna kmetijska družba, pa vsaj samostojen oddelek kmetijske družbe štajerske, v katerem bodo imeli prvo besedo slovenski kmeto-

valci, ne pa nemški graščaki, slovenski odpadniki in pristaši ptujskega »Štajerca«, ki se posebno ogreva za snovanje kmetijskih podružnic med našim narodom. In temu listu — čujte in strmite — pritrkavajo tudi nekateri naši listi in med njimi v prvi vrsti ljubljanski »Slovenec«.

Samostojna kmetijska družba poleg poveljnega števila prepotrebnih slovenskih kmetijskih šol bodi zanj naša neoporekljiva zahteva, bodi smoter našega prihodnjega delovanja na gospodarskem polju in uverjeni smo, da se bo sčasoma vse dognalo, ako smo le dovolj odločni in vztrajni. Dokler se pa tem našim zahtevam ne ugotovi, pa pristopimo kot udje h kmetijski družbi kranjski. Vsakdo, ki je ud te družbe, dobiva izvrsten kmetijski list, ki ga pišejo vseskozi izkušeni možje; poleg tega pa še dobi vsak po 4 sadna drevesa na leto, umetna gnojila, galico, razna semena in še druge kmetijske potrebščine pa ravno po tisti ceni kakor družbeni udje na Kranjskem.

Ljudski učitelj in kmetijstvo.

Poroča Fr. Vendramin.

Presojajoč zakon o predpisanih predmetih za ljudsko šolo, sem našel, da je neki predmet, ki bi bil za ljudsko, odnosno deželno šolo sploh izredne važnosti, izpuščen, da ni tedaj obvezen predmet, dasi ga v ljudski šoli vendar poučujemo. Ne vem pa, po kateri poti se je prišlo do tega, da se je ljudskega učitelja prisililo v to, da ga poučuje.

Ta za šole na kmetih toli važen, a preziran predmet je kmetijstvo.

Učitelja v ljudski šoli se sili, da poučuje kmetijstvo, dasi se ga ne odškoduje za trud; tudi se ljudskošolskemu učitelju ne prizna sposobnosti v poučevanju tega predmeta, niti da bi se ga podpiralo, a kaj šele zato odškodilo; o tem niti ne govorim, saj za učitelja je dovolj, da je njegov stan časten, več mu ni treba. Učitelj živi lahko od same časti in od samega ponosa.

No, poreče se mi — odškodilo! — čemu neki?! Saj učitelji sami ne znajo kmetijstva, kako si toraj upam izustiti besedico o kaki odškodnini. Le pogledjmo šolske vrte, v kakovem stanju so! Ako bi učitelji uspešno poučevali kmetijstvo, potem bi nam ne bilo potreba deželnih kmetijskih učiteljev, ki jih mora uboga država tako mastno plačevati. Ali čemu nam pa nalagajo, da moramo vendar le poučevati?

Česar nismo zmožni, tega naj se nam tudi ne poveri. Naj se nam tedaj še to odtegne, kar se nam je izročilo in mi bomo še hvaležni za to. No, seveda, za otroke znate že dovolj, ali za odrasle pa ne, bi gotovo dobil tolažljiv odgovor na to.

Vprašam pa:

Jeli se da ta predmet kako deliti na kmetijstvo za otroke in kmetijstvo za odrasle? Ne, ker menim, da kmetijstvo ostane vedno kmetijstvo, in kdor ga poučuje, ga mora sam dobro umeti, potem šele more o njem predavati — bodisi šolski mladini ali odraslim.

Ker poučujemo v ljudski šoli kmetijstvo, ker so nam ta predmet poverili, menim, da so si oblasti tudi bile v svesti, da smo temu kos in to na podlagi maturitetnih dokumentov. Ali se mogoče ne smeš sklicevati na te dokumente? Ako ne, čemu jih neki imamo? Odvzame naj se nam tedaj dosedanja pravica o poučevanju kmetijstva in naj določijo učitelja, ki mu priznavajo sposobnost, da more na-

stopati s poučevanjem pred občinstvom, naj on ta predmet poučuje, da dobe otroci kaj celotnega! — Proč s polovičarstvom! —

»Da, da, prav, ali ugled naš bi pri tem trpel«, tako se mi poreče!

Ugled bi trpel! Ali ne trpi že sedaj v isti meri? Saj hodijo že sedaj posebni kmetijski učitelji v posamezne občine, ter predavajo vsako leto celó po enkrat in to večkrat po eno celo uro, in ponavljamo: po eno celo uro, celih 60 minut.

To je dosti, tu so uspehi zagotovljeni! Ljudstvo nese tudi naukov za vse leto zadosti domov. Ah, to morajo biti res same zlate in z mano in medom obsute besede. Ljudski učitelj poučuje pa poleg drugih brezštevilnih predmetov po 2 uri na teden; in to 46 tednov, v letu tedaj 92 ur. — 92 ur v letu brezplačno — zastonj, a kmetijski učitelj pa eno celo uro, to je približno ena cela $\frac{1}{2}$ od tega, kar ljudski učitelj; ali kakšen kontrast: on za mastno dieto približno 20 K, a ljudski učitelj, ki je itak za svoj trud preplačan — delaj 92krat toliko — pa zastonj! Kaj ne, kakova logika!

Tako ne gre; mi smo tudi tukaj, dajte nam kar je našega; Ta predmet je naš in ponavljam, ta predmet je naš! Hočemo torej, da se nam ga tudi poveri popolnoma, ter se nam ga izroči popolnoma v našo oblast, zakaj če smo sposobni, da poučujemo v ljudski šoli kmetijstvo celih 92 ur na leto, smem brezdvomno upati, da morem spraviti tudi za eno uro v letu iz vseh svojih znanosti toliko snovi ter stopiti pred občinstvo z istimi uspehi kakor kak drugi učitelj!

Žalostno je sicer pri nas, da se na naših učiteljskih stavi na kmetijstvo tako malo pozornosti! Ta tako važen predmet se poučuje le eno leto in to na »slovenskem« učiteljsku v blaženi nemščini. No, pardon! Menim, da je to pravilno, zakaj pri Slovencih se pove vsaka važnejša stvar v nemščini. Zato predavajo ta predmet v nemščini, da kandidat-Slovenec bolje razume.

Toda pustimo jezik pri tem predmetu, pustimo narodni ideal in bodimo realni, kakor je tudi predmet sam! Poglejmo malo, koliko manjše vrednosti, da, celo koliko predmetov, ki so sploh brez vsakega pomena za nas, prično poučevati že takoj v I. tečaju in poučujejo do četrtega, a kmetijstvo pa le en tečaj.

Čemu, vprašal sem se mnogokrat, je pač ta tortura s to nesrečno godbo, ki dela marsikomu toliko preglavice! Čemu nam služijo gosli, čemu klavir in v najnovejši dobi — orgle? Čemu pač vse to? Je li morda šola zaradi petja? Najbrže ne. Pa saj tudi naše gospice kolegince poučujejo uspešno petje, četudi marsikatera ne pozna ne violine, ne klavirja, še manj pa orgel.

Da, res, idealna, lepa je glasba! A v marsikaterih zakotnih zapuščenih krajih na kmetih minejo kmalu ti ideali in uboge violine tiče v kakem kotu med staro šaro z raztrganimi strunami. Tam leže pozabljene gosli in trohne, dokler jih ne trešči nemila usoda preko vrat ali oken!

Kaj pa s klavirjem? Ali je ta kaj na boljšem? Nič, prav nič, večkrat zanese slučaj najboljšega pianista v takove zakotne kraje, kamor ne more s klavirjem! Vprašam pa, če ga sploh ima? Da bi si prištedil zanj, je težko verjetno pri današnjih razmerah. —

(Konec.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Delegete za letošnje glavno skupščino v Šoštanju je izvolilo

II. Gornjegrajsko učiteljsko društvo: 5. g. Fran Kocbek, nadučitelj; 6. g. Ignacij Šijanec, učitelj — oba v Gornjem gradu.

Cenjene gg. predsednike »Zavezinih društev« uljudno prosimo, da nam prijavijo pravočasno delegete ter vrnejo društvene izkaze.

O témi: »Nerazdeljen in razdeljen čas pouka« bo poročal posp. Ignacij Šijanec, učitelj v Gornjem gradu.

Vodstvo »Zaveze«.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 3. maja t. l. v Ribnici ob 10. uri dopoldne s sledečim vzporedom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Razdeljen in nerazdeljen pouk. Poročevalec Štefan Primožič. 5. Volitev dveh delegatov k zborovanju »Zaveze«. 6. Volitev novega odbora. Ker nam je po štatutih voliti nov odbor, se smatra to zborovanje kot občni zbor, zato je želeli, da se ga obilo udeležimo.

Odbor.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja bo imelo svoj letni občni zbor dne 19. maja 1906 ob 9. uri dopoldne v šoli na Rakeku. Dnevni red: 1. Otvoritev zborovanja. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah (poroč. gosp. c. kr. profesor Fr. Suher). 5. Učiteljevo delovanje zunaj šole. Referent gosp. M. Kabaj, Begunje. 6. Poročilo računskih pregledovalcev. 7. Volitev delegatov za glavno skupščino »Zaveze« v Šoštanju. 8. Volitev odbora. 9. Nasveti. Skupni voz iz Dolenjega Logatca in iz Starega trga do Rakeka je na razpolago. Z dovoljenjem šolskih oblasti se prestavi pouk od sobote na četrte, dne 17. maja. Z ozirom na veliko važnost 4. točke dnevnega reda vabi k najobilnejši udeležbi

odbor.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj Kamnik ima letošnji občni zbor v Domžalah dne 3. maja ob 11. uri dopoldne. Poleg navadnih točk je na dnevnem redu tudi predavanje tovariša I. Schmeideka (Rova) o »razdeljenem in nerazdeljenem pouku.« K obilni udeležbi vabi

odbor.

Društvo slovenskih učiteljic je zborovalo dne 12. aprila ob 10. uri dopoldne na osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani.

Predsednica gđ. Drollova otvori zborovanje in pozdravi navzoče kolegince, ki so se zbrale v prav lepem številu. Med nami in kolegi, pravi gđ. predsednica, je nastal konflikt, ki ga nismo zakriville same in katerega ne bom razmotrivala na tem mestu. Vendar hočemo biti z učitelji solidarne na šolskem in šolskopolitičnem polju, saj imamo skupne smotre. Dokler se strinjajo interesi naši z onimi učiteljev, tako dolgo hočemo hoditi skupno kot prijatelj, saj vendar nečemo razdirati, ampak le graditi. Učiteljice pa moramo zahajati rajše med učiteljstvo in udeleževati se pogostejše in v obilnejšem številu učiteljskih zborovanj. — Konci pozdrava predstavi vladnega zastopnika dr. M. Zarnika.

Tajnica gđ. Miklavčičeva govori o društvenem delovanju in o letnem poročilu za l. 1905. Društvo slovenskih učiteljic je v preteklem letu vložilo prošnjo deželnemu odboru za izboljšanje plač. V prošnji dokazuje z raznimi poročili, da so splošno učiteljice glede gmotnega stanja na slabšem nego učitelji. Nadučitelji imajo prosta stanovanja, medtem ko od 312 učiteljic nima 180 učiteljic stanovanja ali saj ne takega, ki bi jim bil v dekretu zasiguran. Učiteljice morajo podpirati tudi onemogle starše, brate, sestre, da, nekatere skrbe za vso družino. Deputacija, ki je šla s prošnjo k dež. odboru, se je zavzela tudi za omožene kolegince — za katere gospodje niti vedeli niso! — da so dobile tudi draginjsko doklado. Letno poročilo kaže, da je imelo društvo 136 rednih in 8 podpornih članov.

Blagajničarica gđc. Maroutova poroča o društvenem denarnem stanju in o članarini. Računi, ki sta jih pregledali tovarišici Kalinova in Rekarjeva, so bili v redu.

V stalni odbor so bile skoro z vsemi glasovi izvoljene gđc.: Drollova, predsednica; Miklavčičeva, tajnica; Maroutova, blagajničarica. Ga. Kobau se izvoljenkam zahvali za dosedanje uspešno delovanje in jih prosi, naj ostanejo tudi nadalje naše zagovornice, saj njihova zopetna izvolitev je najboljši dokaz, kako zaupanje imajo med nami.

Nato je predavala gđc. Zemljanova o vprašanju »Kako delujta mati in učiteljica vzajemno za narodo blaginjo.« Predavateljica je natančno pojasnila, kako važno in potrebno je, da si učiteljica pridobi tudi mater na svojo stran. Ako hoče imeti učiteljica dobrih uspehov, ako hoče vzgojiti materam dobre sinove in hčere, narodu pa vrle može in pridne gospodinje, tedaj mora biti njena vzgoja v zvezi z materino. Učiteljica in mati si morata biti ne le znanki, ampak tudi dobri svetovalki in prijateljici. Pa tudi po izstopu iz šole naj skrbi učiteljica za nadaljno naobrazbo deklet. Žrtvuje naj nedeljske popoldneve v ta namen, da povabi dekleta, ki so izstopile že iz šole, in njihove matere v šolo. Na sestankih naj delajo ročna dela, čitajo, pojejo, deklamujejo, pogovarjajo se o raznih domačih opravilih in o gospodinjstvu. Tem potom šele si pridobimo tisti ugled in tisto spoštovanje, ki ga s svojo omiko in kot narodove vzgojiteljice tudi zaslužimo. S socialnim delom si priborimo vpliv in zaupanje, sebi v ponos, narodu v srečo. Seveda se ne smemo zbiti truda in požrtvovalnosti, ampak lotiti se moramo dela neustrašeno in z ljubeznijo. Z besedami vrlega pesnika našega »Dolžan ni samo, kar velela mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan« je predavateljica zaključila. Predavanju je sledilo burno ploskanje in zahvala gđc. predsednice.

Med raznoterostmi se oglasi še gđc. Zemljanova, rekoč, da je nasprotstvo med učitelji in učiteljicami vedno ostreje, dasi pravega vzroka ne vemo. Ako smatrajo nekatere kolegince za vzrok samo draginjsko doklado, tedaj je razpor med učiteljicami samimi neizogiben, ako je pa vzrok drugje, naj ga nam pojasnijo.

Gđc. Zupančičeva pravi, da je nasprotstvu vzrok edinole to, ker smo po krivdi tovarišev glede plač vedno prikrajšane, dasi delamo prav tako kot oni.

Sledila je še živahna debata o naklonjenosti in nenaklonjenosti učiteljev, ki jim je gđc. Drollova naredila konec z besedami: Ako nam bodo učitelji odkritosrčni prijatelji, tedaj smo vedno ob njihovi strani!

»Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem« je sklicalo svoj občni zbor za upravno leto 1905 na 11. aprila 1906. Ker pa ta občni zbor ni bil sklepčen, bo glasom § 24. pravil izvrševal društvena opravila dosednji odbor do občnega zbora prihodnjega leta.

Upravni svet in nadzorstvo »Učiteljskega tiskovnega društva« se je konstituiral v svoji seji dne 17. t. m. Predsednikom upravnega sveta je bil izvoljen učitelj L. Jelenc, predsednikom nadzorništva pa nadučitelj Jakob Dimnik.

Cenjeno slovensko učiteljstvo vabimo ljudno, naj se blagovoli takoj in prav marljivo v mnogobrojnem številu zglašati za deleže. Deleži so po 100 K in se plačajo takoj ali pa v 10 nepretrganih mesečnih obrokih po 10 K.

Za upravni svet: L. Jelenc, predsednik.

Štajersko.

Gornjegrajsko učitelj. društvo zboruje dne 6. maja t. l. na Ljubnem ob 11. uri dopoldne. Vzpored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Učiteljevo delovanje izven šole. Referira g. Ivan Klemenčič, nadučitelj na Rečici. 3. Nerazdeljeni in razdeljeni čas pouka. 4. Slučajnosti. Druga in tretja točka se bote letos obravnavali pri »Zavezinem« zborovanju v Šoštanju. Da se pa tudi učiteljstvo gornjegrajskega okraja pripravi za ti važni vprašanja, je želeli, da vsi društveniki razmišljajo o obeh točkah in da se pri zborovanju vname živahna razprava.

Učit. društvo za celjski in laški okraj ima v navadnih prostorih v Celju dne 29. aprila t. l. ob 1/2 12. uri predpoldne svoje redno zborovanje po nastopnem vzporedi:

- 1.) Zapisnik. 2.) Petje. 3.) Društvene zadeve in nasveti. 4.) Razdeljeni in nerazdeljeni pouk. (Poročata tovariša F. Brinar in F. Krajnc). 5. Učiteljevo delo izven šole. (Poročevalca tov. Lj. Černej in Ant. Petriček). 6.) Iz šolske prakse. — K prav obilni udeležbi vabi vljudno Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Savinjsko učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor v četrtek dne 26. aprila, v ljudski šoli v Letušu ob 2. uri popoldne. Razen volitev sta na dnevnem redu vprašanja, ki se imata obravnavati pri letošnjem »Zavezinem« zborovanju. 1. Razdeljen in nerazdeljen pouk (gosp. Zotter). 2. Učiteljevo delovanje izven šole (g. Meglič).

A. Farčnik, t. č. predsednik.

Uradna učiteljska skupščina za okraja Gornji grad in Vransko se ne vrši 11. aprila t. l. kakor smo poročali v št. 14. našega lista pomotoma, ampak dne 11. avgusta t. l. v šoli v Mozirju. Začetek točno ob 9. uri. Vzpored: 1. Volitev dveh zapisnikarjev in čitanje opravičnega reda. 2. Poročanje okrajnega šolskega nadzornika. 3. Razglašanje od zadnje konferencije došlih zakonov in odredb, tičočih se ljudskega šolstva. 4. Pogovarjanje sledečih nalog: A. Pravo otroka in njega varstvo s posebnim ozirom na šolsko mladino. Poročevalci: Kocbek Fran, Meglič Simon, Šijanec Ig. B. Važnost in negovanje telesne vzgoje šolske mladine. C. Vaje sluha in glasa v ljudski šoli. Uvedba v petje po notah. Druge poročevalce določi na dan konferencije predsednik. 5. Poročilo komisije okrajne knjižnice: a. O stanju in uporabi okrajne učit. knjižnice. b. O uporabi knjižnične delščine. 6. Volitve: a. stalnega konferenčnega odbora. b. komisij za knjižnici. 7. Predlogi in želje udov. O tem se obvešča vse učiteljstvo z ozirom na odlok c. kr. štaj. dež. šol. sveta z dne 18. nov. 1875., št. 168, da se ve ravnati z dostavkom, da je vsakega uda konferencije, tudi pomožnih učiteljev in učiteljic dolžnost, temeljito pismeno izdelati eno nalogo. Navesti je knjige in druge pripomočke, ki so se v to uporabljali, elaborati so pa izročiti vodji konferencije. Končno se pa opozarja, da se bodo samostalni predlogi (točka 7. dnevn. reda) v smislu odloka c. kr. dež. šol. sveta štajerskega z dne 25. maja 1882., št. 2932, obravnavali le takrat, ako jih prej odobri stalni konferenčni odbor. Taki predlogi se imajo osem dni poprej poslati c. kr. okr. šol. nadzorniku.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. t. m. v Slovenski Bistrici. Gosp. predsednik Polanec konstatira z veseljem, da društveniki v zadnjem času tako pridno posečajo zborovanja, kar priča, da se hoče učiteljstvo strniti v močno falango, da bo lahko uspešno odbijalo napade raznih sovražnikov šolstva. Za tem pozdravi goste gđc. Wester, gđc. Kunej, gosp. Tomažiča in filozofa gosp. Muma. Omeni tudi odhodnico, ki jo je priredilo naše društvo odstopivšemu nadzorniku dr. Janko Bezjaku dne 14. svečana ob mnogobrojni udeležbi učiteljstva in rodoljubov iz mesta. Tovariš gosp. Vobič je v vrlo dobro proučenem govoru razmotrival vprašanje: 1. Kakšen vzgojevalen pomen ima varstvo živali za ljudstvo osobito za šolsko mladino? 2. Kako ga more učiteljstvo najizdatneje utrjevati in pospeševati v šoli in izven nje? Potem je prečital gosp. predsednik odlok okrajnega šolskega sveta, ki je prav močen poper za tiste šolske ogledce (ponekod pravijo ogleduhi), ki ne vedo, da nimajo v šoli drugih pravic nego molčati. Pri tej točki se je razvila prav živahna debata, ter je padla marsikatera na rovaž teh pseudo nadzornikov. Tovariš Šamperl prav umestno pripomni, da zavaja šolske ogledce v tako nekorektno postopanje njihov dekret, v katerem je neroden pasus o »pedagoško-didaktičnem nadziranju«. Tega ti pedagogi ne razumejo in si zaradi tega prisvajajo pravice, ki gredo le okrajnim, oziroma deželnim šolskim nadzornikom. Tovariš Kocl predlaga, naj vzame stvar v pretres stalni konferenčni odbor, ki naj potem na pristojnem mestu posreduje, da se označeno besedilo zakona, oziroma dekreta predružači. Po daljšem razgovoru se je učiteljstvo izreklo soglasno za nerazdeljen pouk. Delegatom k skupščini »Zaveze« se izvolita gđc. Wester in gosp. Hribernik. Poleg teh poleti seveda večje število društvenikov v prijazen Šoštanj. Na predlog tovariša Vršiča se enoglasno sklene, da društvo odslej ne bo več zborovalo v

šoli, ampak v prostorih čitalnice. Prihodnje zborovanje se vrši kot majniški izlet na Spodnji Polskavi v narodni gostilnici gosp. Hrastnika na dan 3. majnika. —č.

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj je zborovalo dne 5. t. m. v Dutovljah. Udeležba je sicer bila precejšnja, ali pri tako krasnem pomladanskem dnevu in po tako dolgem razstanku bi bilo pričakovati še mnogobrojnejše udeležbe. Do sedaj se je vedno navajalo kot glavni vzrok pičle udeležbe slabo gmotno stanje. Odslej je pa vse to pripisovati le premajhni stanovski zavednosti!

Pri otvoritvi zborovanja nam je poročal predsednik, da se je prošnja za povišanje šolskega pavšala ugodno rešila; ona pa glede povišanja nagrade za poučevanje verstva se je izročila c. kr. deželnemu šolskemu svetu v rešitev.

Z velikim veseljem se je vzelo v znanje marsikomu že znano prijetno vest, da smemo upati v kratkem na lastno učiteljsko tiskarno v Ljubljani. Vsakomur se je čital z obraza ponos, da je član dične naše »Zaveze«. Nekoj pa so dali duška svojemu veselju ter zaklicali voditeljem »Zaveze« navdušeni »Živio!«

Po overjenju zapisnika nam je čital tovariš gosp. M. Volkov svoj jako marljivo sestavljen referat »Društveno delovanje« ter stavil svršetkom resolucijo: Društvo zboruj vsak drugi mesec šolskega leta. Resolucija je bila soglasno sprejeta. Debate o tem referatu sta se udeležila tovariša Fr. Vendramin in A. Mervič. Prvi nam je povedal, da bi društvo že lahko večkrat zborovalo, ko bi imelo referatov na razpolago; ker jih pa ni, zato se zboruje le takrat, ko se odbor posreči dobiti referenta za zborovanje. On meni tudi, naj bi bila poročila strokovno-poučne vsebine in ne vedno le navodilo k društvenemu delovanju. Bolje je z zgledom pokazati, kako naj se dela, kot le navduševati k delu. Omenjeni ter z njim tudi tovariš Mervič sta mnenja, naj bi se v bodoče nastope v kolikor toliko opustilo, zakaj od nastopov — če ni s tem podana kaka nova učna metoda — nimamo posebne koristi. Imamo pač še dovolj snovi na razpolago.

Nato odstopi predsednik svoje mesto podpredsedniku ter poroča o nameri osnove učiteljskega konvikta v Gorici. Zvršetkom je stavil g. okr. šol. nadzornik Matko Kante predlog, naj bi počakali, da se dogradi enkrat konvikt v Ljubljani in potem šele naj bi mislili na kaj enakega v Gorici. Kolega Fr. Vendramin je pristavil k temu, da mi nikakor ne moremo še misliti na kakov lastni konvikt, dokler se ne dogradi konvikt v Ljubljani, zakaj delegati naši so sklenili pri »Zavezi«, da podpiramo tako dolgo kranjske tovariše, dokler oni ne dosežejo zaželenega konvikta v Ljubljani. Če ostanemo mi konsekventni in zvesti dani besedi, smemo tudi brezdvomno upati, da nas tudi kranjski tovariši ne zapuste, ko enkrat dogradijo svoj dom. Sprejel se je tedaj soglasno predlog gosp. nadzornika.*)

Dalje čita predsednik vabilo vodstva »Zaveze«; naj se razpravlja o točki: 1. Razdeljen in nerazdeljen pouk. 2. Učiteljevo delovanje zunaj šole.

Nato predlaga resolucijo. Ker je časa dovolj za predložitev resolucij, stavi tovariš K. Gruntar predlog, naj bi se prihodnje društveno zborovanje vršilo dne 17. maja t. l. namesto — kakor že določeno — 31. maja ter naj bi se pri tem razpravljalo o navedenih točkah, zakaj danes bi bilo to nemogoče, ker ni na to nobeden pripravljen. Predlog je bil sprejet. Obenem je odložena tudi volitev delegatov na prihodnje zborovanje.

Končno priporoča tovariš Fr. Vendramin zastopnikom učiteljstva, da bi v bodoče obveščali v našem stanovskem listu o vseh sklepih, ki so prikladni za javnost.

Kanalska podružnica učiteljskega društva za goriški okraj je zborovala dne 5. aprila v Kanalu. Ob prekrasnem pomladanskem vremenu se je zbrala naša četica malodane polnoštevilno v prostorih tukajšnjega šolskega poslopja. Prišla sta tudi gg. nadzornika Fran Finšger iz Gorice in Andrej Lasič iz Tolmina. Zanimiva točka, namreč predavanje o

*) To je v sedanjih razmerah edino pravilno. Ne cepimo svojih moči in ne bodimo separatisti! Uredn.

brezzičnem brzojavu, našega vzporeda je privabila tudi precejšnje število naše domače gospode in tržanov.

Predsednik gosp. Alojzij Verč izrazi v svojem pozdravnem nagovoru svojo radost, da se je zbralo toliko občinstva. Vse goste in člane pozdravlja najsrčneje.

Po predsednikovem nagovoru je predaval g. Finšger o brezzičnem brzojavu. Dasi gospod govornik ni imel potrebnih aparatov, ki bi mu predavanje olajšali, je vendar rešil svojo nalogo tako, da je bilo vse popolnoma jasno tudi preprostejšim prisotnim poslušalcem. Vsi smo poslušali njegova izvajanja z veliko pozornostjo. Vsi so bili predavatelju hvaležni, da je na tako poljuden način raztolmačil to važno iznajdbo našega časa.

Ko so odšli gostje, je zborovalo naše društvo dalje o stanovskih zadevah. Prihodnje zborovanje se je določilo v Desklah na negotov čas, kjer nam bode tamkajšnji nadučitelj Strgar predaval o kmetijstvu s praktičnimi poizkusi.

Književnost in umetnost.

Prvi maloruski časopis na Ruskem je začel izhajati z novim letom v Moskvi pod imenom »Ukraina« z mesečno in tedensko prilogo »Zora« in »Gata«. Program mu je ustavnodemokratski ter zahteva svobodo maloruskemu jeziku, izobrazbo ljudstva v njegovem jeziku, avtonomijo »Ukraine«, svobodne volitve, volitveno sodišče, svojo upravo in svoje duhovništvo.

Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada. I. V Adlešičih nabral Ivan Šašel. Založilo Katol. tiskovno društvo, 1906. Cena 2 K, po pošti 20 h več. — Kdor prebere to knjižico, temu stopi pred oči popolni Belokranjec: Čudovit in bogat po svojem jeziku, originalen po svojih pregovorih, zdaj vesel in razposajen v svojih popevčicah in nato strog in moralizujoč v svojih pobožnih verzih. Ne moremo dovolj pohvaliti te srečne misli, da je treba izdati belokranjsko narodno blago posebej. Tu je ležal zaklad, ki ga še mora dvigniti sedanji rod, prihodnjemu pa bo morda že nedostopen in izgubljen. Če se nabere narodnega blaga iz Bele Krajine še več, smo prepričani, da ne ostane brez vpliva zlasti na razvoj našega pesništva in književnega jezika. Nekateri lirične pesmi so pravi biseri v tej zbirki. Ako pojdejo naši mladi pesniki sem v šolo, bi nastopila naša umetna pesem edino pravo pot, ker se bo naučila one narodne ljubkosti in preprostosti ter se navzela one toplote čustvovanja, ki je sedaj zaman iščemo med mladimi. Zato lahko rečemo, da je izdana zbirka prva podlaga za veliko šolo pesnikov, kot so si jo sezidali že vsi večji narodi, v katero so hodili vsi največji talenti. Menimo, da v tem oziru ne moremo dovolj poudarjati pomena te knjižice, — A še bogatejši vir je ona za jezikoslovca. Ne le obširen besednjak na koncu zbirke, ampak vsak verz nam diha belokranjske moči in živahnosti, ki ni nikoli v zadregi za nenavadno lehak in obenem lep izraz. Ta krasni jezik že izumira in velika škoda bi bila, da bi izumrl brez koristi za slovenski književni jezik, ki se ob njem lahko oživi, okrepi in obogati. — Sploh je cela knjiga kakor lepa, nenavadna pesem iz skritega kota naše domovine, a pesem, ki izzveni in umrje vsak trenutek. Priporočamo knjigo zlasti Belokranjcem v tujini, ki jim bo kakor lepe sanje o domačih lozah in vinogradih. G. Šašel se je potrudil, da je ohranil jeziku v besedah in oblikah popolnoma belokranjski značaj. Zbirka je sestavljena skrbno in z velikim razumevanjem dane naloge ter služi gospodu nabiralcu v veliko čast, a nam v še večje veselje.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Dne 13. aprila v Kranju umrli nadučitelj v p. Valentin Pin je zapustil »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« 40 K; blag mu spomin! Tvrška Fran Ksav. Souvan v Ljubljani je darovala 27.54 K; učiteljstvo okolice Medvode zbralo na prijateljskem sestanku

9 K; g. Karel Kovač, posestnik v Starem trgu pri Ložu, mesto venca na krsto umrle gospe M. Wigele, učiteljeve soproge, 10 K. Živeli učiteljski dobrotniki in njih nasledniki! Bog plati!

Letnina za učiteljski konvikt: Tov. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki; tov. Šimen Vodenik, nadučitelj v Št. Jurju ob Pesnici. Bog plati!

„Pri našem cesarju“. Ta knjižica v prid učiteljskemu konviktu se naroča tudi lahko pri trgovcu Jerneju Bahovcu, ki sprejema tudi denar na račun konvikta za vse razposlane knjižice. Tovariši, le pridno po njih!

Umrli je dne 12. t. m. v Kranju Valentin Pin, nadučitelj v pokoju. N. p. v m.!

V obrambo učiteljstva zakonito zajamčenih pravic so vložili nekateri ljudskošolski učitelji koprškega okraja proti odloku c. kr. deželnega šolskega sveta za Istro z dne 16. marca t. l., br. 733, prijavljenega učiteljstvu okraja z odlokom c. kr. okraj. šolskega sveta v Kopru z dne 18. marca t. l., br. 332, pravočasno in predpisanim potom utok na c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk, in sicer temeljem:

a) ministrske naredbe z dne 8. maja 1872, § 8 (drž. zak. 1872. l., št. 68);

b) deželnega šolskega zakona za Istro z dne 27. julija 1875, § 20., točka c) in § 41. odstavek 4. (dež. zak. l. št. 18. II. in III.) in odnosno

c) državnega ljudsko-šolskega zakona z dne 1. maja 1833, § 45.

Z enim samim odlokom je prekršil torej c. kr. deželni šolski svet za Istro: ministrsko naredbo, deželni šolski zakon in državni šolski zakon. Dober tek mora imeti in ni se čuditi, ako si podrejen učiteljstvo zakonitim potom izkuša pomagati proti taki samovolji. Mi mu le želimo najboljšega uspeha, ki po našem mnenju tudi nikakor ne more izostati. Ta pritožba je uspeh našega članka v 14. letošnji številki, kjer govorimo o kršenju zakonov v Istri.

Šolskim „politikom“. V »Omladini« čitamo: Vsakemu so znane razmere, v katerih se nahaja slovensko srednješolsko učiteljstvo. Dobro vemo, da mora uradnik tako delati, kot velewa gospodar, t. j. država. Toda tako daleč pač ni treba iti v uslužnosti, da se žrtvuje v boju za zaslužne križce in zgodnji avanzma tudi narodno mišljenje. O onih, ki so se iz birokratičnih ozirov odtujili narodu, katerega sinovi so in mu postanejo celo sovražni, pri tem ne govorimo — sami so izrekli obsodbo nad seboj. Izpregovoriti pa imamo resno besedo z onimi, ki sicer še čutijo narodno, ki pa v svojem strahu in poslušnosti store več, kot se tudi od najvestnejšega uradnika sme zahtevati. Ko so se svoj čas vršile demonstracije za splošno in enako volilno pravico, je po šolah krožil cirkulandum, da je dijakom zabranjeno udeležiti se te demonstracije. Nič nimamo proti temu, ako se od strani šolskih oblastnij srednješolskemu dijaštvu ne dopušča aktiven nastop v političnih vprašanjih, zlasti če se to utemeljuje s pedagogičskimi nazori. A nekaj drugega je, če se je odvrčalo dijaštvo od demonstracije za splošno in enako volilno pravico z motivacijo, češ, da so nje udeležniki sodruga, kakor se je blagovolil izraziti nek ljubljanski ravnatelj. Taka »pedagogika« mora prepojit dijaštvo z mržnjo do preprostih slojev, do tega, da začne smatrati socialne težnje sploh za nekaj nizkega in poniževalnega. Na drugi strani pa je tak nastop tudi s stališča šolskega zakona nedopusten. Ako dijaštvu ni dopuščeno se baviti s političnimi vprašanji, potem je vprašanje več kot utemeljeno, ali je dovoljeno učitelju v šoli tako apodiktično »politizirati«.

Jugoslovanska čitalnica v Belgradu dobiva v vsem 125 časopisov, med temi 108 jugoslovanskih. Listov je 55 srbskih, 23 bolgarskih, 18 hrvaških in 12 slovenskih.

33 novih planetov. Število planetoidov in asteroidov, onih malih nebesnih teles, ki med Marsom in Jupitrom obkrožavejo sonce, se je od srede septembra pr. l. do danes povečalo za 33. Odkrili so jih potom fotografije. Dozdaj je znanih vsega skupaj 569 planetoidov.

Italija ni čisto narodna država, marveč ima med 35 milijoni prebivalcev okolo 300.000 podanikov, ki niso itali-

janske narodnosti. Od teh je 100.000 Francozov v Pijemontu, 100.000 Albancev, 38.000 Grkov, 30.000 Slovencev na Beneškem, 12.000 Nemcev med švicarskima kantonoma Wallis in Tenis, 5000 Hrvatov v nekdanjem napolitanskem kraljestvu in 15.000 pripadnikov drugih narodnosti.

Cvetenje rastlin in toplota sta v tako ozki zvezi, da se čas cvetenja ravna po množini toplote, ki jo poedina rastlina potrebuje do cvetenja. Dolgo ni bilo stalne mere, po kateri bi se mogla določiti množina toplote, ki je potrebna za poedino rastlino. Zasluga je to botanika H. Hoffmana, ki je znanosti podal merilo s tem, da je maksimum stanja toplomera od 1. januarja do prvega cvetenja rastlin meril vsak dan in potem seštel. Vsota teh maksimumov pokaže toploto, ki je potrebna za določeno rastlino. To je takozvana toplotna konstanta. Tako n. pr. potrebuje leščnik 226 stopinj Reaumurja, breskev 843 stopinj, hruška 1340, jabolko 1423, kostanj 1708, platana 2115, trta 2878, lilija 3376, bršljan 5910 stopinj.

Kako je nastala cenzura. Dunajski list »Der Weg« je priobčil nastopno pripovedko: Nekdaj je živel kralj, ki je ljubil svoj narod in čital časopise. Toda silno so ga jezile vedne pritožbe o hudih davkih in o krivični upravi dežele, ki so jih bile novine vedno polne. Poklical je torej svojega ministra in mu rekel: »Vedno čitam, da je dežela preveč obdačena in slabo upravljana. Ali jaz ljubim svoj narod in ga hočem osrečiti; takih pritožb nočem več slišati, sicer zapadete nemilosti!« Minister se je poklonil ter odšel žalostendomov, ker ni vedel, kaj naj bi počel. Ko je ves zamišljen korakal preko dvorišča, so ravno enega njegovih sužnjev bičali zaradi nekega pregreška. Trdo je padala palica po golem, krvavem hrbtu nesrečneža in srce pretresujoče vpitje njegovo je pretresalo zrak. To je pa motilo ministrovo soprogo, ki je v svoji sobi čitala pikanten roman ter je vzkliknila vsa razjarjena: »Bog! Moji živci! Kako more vendar ta človek tako kričati? Jaz nočem več poslušati tega cvilenja«. Paznik se je ponižno poklonil ter dal vtakniti sužnju v usta klin. In sedaj so mogli neovirano izvršiti kazen. Le posamezni zamolkli glasovi so se izvijali iz prsi mučenega sužnja, ki se je končno nezavesten zrušil na zemljo. Minister se je zadovoljno potrkal na čelo, zakaj bil je moder mož, ki je umel, da dober nauk tudi praktično uporabi. Šel je torej in ustvaril — cenzuro.

Na protialkoholnem kongresu, ki se je nedavno vršil v Budimpešti, so mnogo govorili o posledicah alkoholizma. Na Francoskem je med 10.000 umori izvršenih v pijanosti 2374. Izmed 5322 jetnikov jih je zaprtih 66% zaradi alkoholizma. Na Angleškem je po Lombrosu izmed 29.752 deliktov izvršenih 10.000 v pijanosti. V Škotski, kjer so ob nedeljah zaprte gostilnice in žganjarnice, je aretovanj ob nedeljah povprečno po 22, povprečno ob delavnikih pa 172. V Švici se izvrši 64% aretovanj na alkoholu vdanih ljudeh. Zanimivo je, da so istočasno s tem kongresom v Budimpešti zborovali v Hamburgu kriminalisti iz raznih držav Evrope in Amerike.

Kako se množe Poljaki. Zadnji snopič »Prac warszawskiego statystycznego komitetu« obsega zanimive številke. Predvsem vsakega bralca preseneti velikanski prirastek poljskega prebivalstva. Leta 1862. je bilo v poljskem kraljestvu 4.972.193 prebivalcev in dne 1. januarja 1900. jih je bilo 11.588.585. Od leta 1889. do 1904. se je prebivalstvo pomnožilo za 46,6 odstotkov; podvojilo se je torej v 35 letih, dočim se prebivalstvo na Ruskem podvoji v 65. letih, na Nemškem v 98. letih. Francija bi potrebovala za podvojenje prebivalstva 236 let. — Iz knjige se tudi vidi, da se med Poljaki širi tudi omika. Leta 1862. je bilo še 90 odstotkov analfabetov, l. 1887. jih je bilo samo 69,5 odstotkov.

Rast deklic in dečkov. Francoski učenjak Variot je preiskoval težo in velikost dečkov in deklic v različni starosti. Deklice rasto do 9. leta počasneje kot dečki od 9. do 12. leta pa hitreje kot dečki v isti starosti. V 12. letu pa zrastejo dečki zopet toliko kot deklice, Isto je pri teži. Do 8. leta so deklice lažje kot dečki, od 9. do 12. leta pa težje in po 15. letu pa zopet lažje.

Dvajsettisoč pisateljev in pisateljic štejejo danes Nemci. Tako govori Kürschnerjev književni koledar.

Razgled po šolskem svetu.

— **Gluhonemi na Ruskem.** Na Ruskem je za gluhome 60 šol z 2777 učenci. Prvo šolo za gluhome so ustanovili l. 1809. Največ šol pa so ustanovili šele od leta 1898., ko je prevzela sedanja carica Marija Feodorovna pokroviteljstvo društva za gluhome. To društvo ima 1,100.000 rubljev glavnice. V evropski Rusiji je 126.153 gluhomeh.

— **Hrvaški dijaki na kongresu v Milanu.** Mednarodnega dijaškega kongresa, ki se začne dne 21. t. m. v Milanu, se udeležijo tudi dijaki zagrebškega vseučilišča. Hrvaški dijaki predložijo kongresu elaborat o avtonomiji vseučilišča.

— **Novi moravski šolski zakon** določa, da se smejo sprejemati v ljudske šole le tisti otroci, ki so zmožni učenega jezika dotične šole. Da bi se izognili posledicam tega zakona, ki prepoveduje nasilno ponemčevanje, kakor so ga izvajali doslej moravski Nemci, so pričeli ustanavljati po čisto čeških krajih nemške otroške vrtce, da bi tako pravočasno naučili češke otroke nemškega učenega jezika.

— **Nemški katoliški Schulverein** je imel dne 25. pret. mes. popoldne slavnostno zborovanje v mestni hiši na Dunaju. Zvečer pa se je vršil redni občni zbor. Brzojavne pozdrave so doposlali: nadvojvoda Fran Ferdinand in Ferdinand Karl, nadvojvodinji Marija Terezija in Izabela, ministrski predsednik, drugi ministri, namestnik, župan in mnogo drugih odličnih oseb. Kongres je sklenil protest proti svobodni šoli in proti reformi zakona. Kongres prisega, da hoče vedno braniti z besedo in dejanjem Boga, cesarja in Avstrijo. Kongres so zaključili ob živio-klicih cesarju in papežu ter ob pevanju cesarske pesmi.

Listnica uredništva.

Zaradi obilice drugega gradiva smo danes izpustili konec članka »Poglavje o učiteljici«. Pride prihodnjik.

Št. 587

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli v Ledinah se razpisuje s tem učiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 13. maja 1906.

C. kr. okr. šolski svet v Logatcu, dne 12. aprila 1906.

Št. 459

V litijskem okraju se razpisuje s tem nadučiteljsko in učiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli na Vačah v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 15. maja 1906.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 11. aprila 1906.

Št. 716

Na enorazredni ljudski šoli na Ubeljskem se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 6. maja 1906.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 5. aprila 1906.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Jubilejska samopomoč.

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice. Za sprejem se je oglasiti pri načelniku (zdaj nadučitelj **Franco Ks. Trošt** na Igu pod Ljubljano.)

V društvo se sprejemajo le oni ki še niso nad 45 let stari.

Pristopnina se ravna po starostnih letih, in sicer od 20 do 25 let **2 K 50 v**, od 25 do 30 let **5 K**, od 30 do 35 let **10 K**, od 35 do 40 let **15 K**; od 40 do 45 let **20 K**; poleg tega še **2 K** za prvi smrtni slučaj in **1 K** vpisnine. Letno se plača za rezervni fond **2 K**.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po **dve kroni**, kolikor je društvenikov. Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po **dve kroni** za nadaljni slučaj smrti. Konec leta 1905 je bilo pri društvu 200 članov.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak **četrt**ek od 11.—12. ure popoldne in vsako **soboto** od 5.—7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem **hranilnih vlog** po 4.32%, oddaja **posojil na osebni kredit** po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober **porok in plačnik**, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljati 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 K
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu

ter vse tiskovine za obrtne nadaljevalne šole po naj-novejših predpisih priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišeejev po nizki ceni.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.